

UNITÁRIUS ÉRTESITŐ

Alapította: Józán Miklós

A mi cimerpajzsunk.

A mi címerpajzsunk.

Minden család büszke a maga nemesi címerére, amely a multban teljesített vitézi szolgálattal és áldozat jegyeit őrzi beszédes jelvényeiben. A legtöbb a harcok viharából került ki s így nem csoda, hogyha bennök a kard vezető szerepet játszik.

A mi szobánk falán gyermekkoromból egy olyan címerre emlékezem, amely zöld mezőben kék ég alatt egy tetőtől-talpig páncélba öltözött férfiút ábrázolt. Ellenség nem volt sehol; de ez a történelmi alak előttem maga volt a bátorságnak és a hűségnek a megtestesülése, amelyre még most — az élet alkonyán is, hálával és szeretettel gondolok vissza. Volt valami, ami arra ösztökéljen, hogy a magam módja szerint én is ilyen páncélba öltözött férfiú lehessen valaha a Haza szebb jövőjéért folytatandó nemes küzdelemben. S ami akkor tájt a mi kunyhónk falán díszlett, azt Isten kegyelméből mai napiglan imádságos lelkemben hordozom.

Az egyházaknak is megvan a maguk címerpajzsa. Ezekben a bibliai jelleg az uralkodó.

Ott van a kulcsok hatalma. Fent és alatt — mintegy az örökkévaló Isten nevében — oldanak és kötnek. És a döntés ellen nincsen fellebbezés. — Ott van a Bárány, mely meg-némul a nvírő előtt, s az ártatlan áldozat kegyajándékait osztogatja a megtérő bűnösök számára. — Ott van a Golgotha keresztje, amely ugyanezen elvi alapon az ó-testamentumi jelképet egyetemes keresztény tartalommal tölti meg, de már csak a kiválasztottak javára. — És ott van maga a Biblia, mint Isten igéje: törvény és ígélet, földi boldogság és mennyei üdvösség tárháza, melyet a reformáció tett a keresztény világ közkincsévé.

És ott van a mi címerpajzsunk is, Jézus mondására alapítva: „*Legyetek azért okosak, mint a kígyók, és szelídek, mint a galambok.*“ (Máté ev. X. 16.) A nagy Mester akkor mondotta ezeket az emlékezetes szavakat, amikor a tizenkét tanítványt kiküldötte és elbocsátotta, hogy menjenek el Izrael házának eltévelyedett juhaihoz...“ Csupa jelkép és színes valóság: Kelet bűbajos nyelve. Amit végeredményében jelent, az örök és maradandó. Nincs kitéve az idő változásainak. Ebben bízik az Unitárius Egyház is. Négyszáz esztendő zivatarai között híven megállott és rendületlenül áll ma is, mint az a galamb a címerpajzson, a magasbatörő sziklaszálon. Védelmet, mintegy bűvös kört, csodagyúrút fon köréje a farkába harapó kígyó, a tiszta értelem, amely a gondolat szabadságát és a Világ egységét jelenti.

Unitárius Egyházunk nem dicsekvésből tette mindezek fölé az ötágú koronát. Csak azt óhajtja, hogy hívei egymás között szeretetben és jó egyetértésben élve, áldozva és kötelességet teljesítve, jó hazafiak és hív munkások legyenek, mint ahogy illik a mi első testvérünknek, az Ur Jézus Krisztusnak tanítványainhoz. Ez a mi nemességünk. Ez a mi címerpajzsunk.

J. M.

ÁHITAT

Izenet egy haldokló bűnösnek.

Dr. A. Hall

Néha felvetik a kérdést, „Milyen izenetet visz egy unitárius a haldokló bűnösnek?“ Egy ilyen jellegű kérdésre a legjobb felelet a személyes bizonyíték.

Egy unitárius lelkész üldögélt egyszer egy szobában, két protestáns lelkésszel, amidőn egy olyan embernek az ágyához hívták, aki közismerten rossz életet élt. Rögtön felvetették a kérdést, „Mit tud mondani neki?“ „Mikor visszatérek, meg fogom mondani, mit mondtam neki“ — válaszolta.

Visszatérve elmondta, hogy a haldokló ember mennyire el volt telve riadalommal és félelemmel, amit a régi ortodoxia támasztott benne. Hogy az ember elméjét lecsillapítsa, az unitárius lelkész elolvasta a tékozló fiú példázatát. Kiemelte, hogy az apa milyen örömmel s lelkesen fogadta otthon szófogatlan fiát s arra törekedett, hogy érezze az ember, hogy nem kell félnie az Istennel való találkozástól, aki mennyei Atya. A lelkész azt is kiemelte, hogy a tékozló fiú elszalasztotta az alkalmat, ami neki adva volt, s anyagi javak nélkül még nagyobb erőfeszítésre volt szüksége később. Ujból kell kezdeni; és senkinek sem kell kétségbevonnia, hogy Isten még ad neki alkalmat, ha hozzátér megbánó, bízó lélekkel.

Biztatta a haldoklót, hogy azzal a hittel nézzen szembe a halállal bátran s higgye meg, hogy a jövőéletben meg lesz az alkalom a megváltásra s az emberi lélek nemesítésére.

Ez az a vallásos hit, amelyet bárki előtt feltárhatunk. A tényleges tapasztalásban nemcsak megerősítőnek bizonyult, hanem vigasztalónak is a bűnös számára végső pillanataiban.

Konferenciái beszéd

Van-e szükség a konferenciákra? És helyes az az út, amelyen a konferenciás tábor halad. Én azt hiszem, hogy mindkét felvetett kérdésre igennel felelhetek. A konferenciákra szükség van, akkor is, ha sokan jelennek meg a gyűléseken, s talán még inkább akkor, amikor kevesen vannak együtt, de szívük mélyéből keresik a kibontakozás útjait. A konferenciás tábor útja nem mindig vezetett azonos síkokon. Az előadók és a hozzászólók összetételétől sok minden függ. Ez a konferencia, unitárius konferencia, s minden kérdést az unitárius eszme szemüvegén keresztül figyelünk meg és veszünk vizsgálat alá. Itt unitárius hallgatóságra van szükségünk, s beszélő, gondolkozó emberekre, nem tömegre, mely a tehetetlenség törvénye alapján amúgy sem tudja a haladást előbbre vinni.

A hazájából elűzött német gondolkozó, Thomas Mann mondotta valahol, hogy „nem szabad az offenzívát és a propagandát átengedni azoknak, akik azt a Bűn és az Erőszak diadala érdekében használják fel. Az Emberiességnak és az Igazságnak az érvényesülését is csak harccal és propagandával lehet elérni“.

Ma elmúlt annak az ideje, hogy az unitarizmus megengedhesse magának azt a fényűzést, hogy a propagandát és a támadást csak mások használják fel ellenünk. Nekünk is véglegesen szakítanunk kell a defenzív állásponttal és nyíltan hitet vallani az emberiesség és az igazság érdekében s mindent felhasználni, hogy harccal és propagandával mi is elérhessük az elérhetőket!

Az unitárius életben állandó vizsgálódást tartva, az ilyen konferenciák az *unitárius tájékozódás* lehetőségét adják meg az azon résztvevők számára. Amikor pedig a jövő érdekében a jelenben tájékozódunk, vizsgáljuk annak hibáit és erényeit, akkor intésként figyelmezzünk arra a gondolatra, melyet a magyar történetírás új útjai című munka bevezetésében olvashatunk: Az igazságtól a nemzetnek nincs mit tartania, holott az igazság elhallgatása, vezessen bár a hiúságnak hízelgő, hamis illúziókhoz, egyértelmű a moralitás megtagadásával s az ezen nyugvó nemzeti eszmény elárulásával. Ez pedig szükségképen az alkotó nemzeti élet elsenyvedéséhez, a nemzet egészében élő erő elhanyagolásához vezet.“

A szervezett életben nagyon könnyen hajlamosak vagyunk a hibák szépítgetésére, az ellentétek kiegyenlítésére. A szervezett táborok mellett a konferenciák, az igazi mozgalom lelke és ereje épen ott van, hogy néha nyersen

és túlzóan, de mindig az igazság lángjától fűtötten keresi kibontakozása útjait. Ebbe a hibába mi is többször beleestünk, s ezen még jó néhányszor keresztül kell mennünk. A tábor megújul, a régiék, az elfáradottak helyébe újak, frissebbek kerülnek, s talán három év múlva ugyanazt beszélük meg, amit az idén megvitattunk de erő és haladási lehetőség marad bennük, mert a mozgalmi erő, az örök fejlődés törvénye munkál lelkükben.

A cselekvő unitarizmus útjai határozott állásfoglalást jelentenek. Aki nem akar a cselekvés útjára lépni, az ma már többé nem tekinthető semlegesnek, hanem ellenfél, akivel szemben harcban állunk, s aki ellen az igazság és emberiesség gondolataival fegyverbe szállunk. Aki velünk van, annak erejét és akarását megbecsüljük még akkor is, ha gondolataiban a részletekre nézve véleményeink nem egyeznek meg. Sorsunk a kisebbség sorsa, mint ahogyan örök kisebbség voltak azok, akik az évezredek folyamán a vatesek adottságaival a fejlődés útjának fáklyavivői voltak.

A cselekvés útjára unitárius életünkben akkor léphetünk, ha ismerjük adottságainkat, tisztában vagyunk erőinkkel és lehetőségeinkkel, egyszóval, ha saját helyzetünkről tájékozva vagyunk. Ezek a konferenciái előadások unitárius életünk helyes tájékozódását akarják megkönnyíteni. Rámutatnak majd arra, hogy önnönmagunk ismeretén, erőink számbavételén, hibáink megjavításán áll vagy bukik jövőnk.

A most készülő törvény keretet ad az életnek. Az életet a holt betűk közé nekünk kell elhoznunk, s végezni azt a feladatot, melyet a jelen épen ma a jövő érdekében most tőlünk méltán elvárhat.

A konferenciái előadások és ezt követő beszélgetések célja a tájékozódás azon az úton, mely a jelen kapuit feltárva, a jövő: a cselekvő unitarizmus útjaira vezet el.

Ezeknek a gondolatoknak a jegyében, az unitárius konferenciás tábor ezévi téli konferenciái előadásait szeretettel megnyitom.

Ferencz József.

ISTEN ELŐTT

Virágvasárnapi csalfa diadal.

„Ne félj, Sionnak leánya, ime a te királyod jó...“

A virágvasárnapot általánosan diadalünnepnek tartjuk, miután a biblia szerint Jézus e napon hódoló néptömeg között, virágerdőtől körülvéve, az örvendező nép hozsánna kiáltásaitól kísérve, mint győztes hadvezér

vonul be a szentvárosba. Az evangélium írója szerint, a jeruzsálemi nép e napon „felső ruháit a földre teríté, a fákról gallyakat vagdalt s hintett az útra“ (Mt. 21. 8.). Valóban a virágvasárnapi bevonulás mindnyájunk képzeletében úgy él, mint egy fenséges diadalút, melynek végén győzelmi pálma vár a hű munkásra. Jézus eszméinek, igazságainak megbecsülését látjuk, a tömeg ujjongó lelkesedésében s rendesen megfeledkezünk az öt nap múlva bekövetkező tragédiáról, mely már előre veti sötét árnyékát. A tömeg lelkesedése minket is magával ragad s mi is csak a győztes embert látjuk magunk előtt, amint fenséges nyugalommal halad a bethániai lejtős úton a szentváros kapui felé. Ebben az elemi erejű ujjongásban még a tanítványok is, bár megkapták a figyelmeztetést, hogy ez lesz az utolsó napfény, bár tudják, hogy ez a halálba indulónak a kísérete, még a tanítványok is új reményre élednek. Péter kitörése a kicsiny és tüzes hadsereg harsonájává hatalmasodott: „Hozsánna Dávid fiának, áldott, aki jó az Urnak nevében“.

A menet egyre hangosabban közeledett a titokzatos, az ellenséges városhoz, az áradat zengő dühével, mely áttörte partjait. A bátrabbak az útmentén pálma-leveleket, olajfagallyakat, fűzfa-lombokat törnek, mint sátoros ünnepen és ezeket magasan lobogtatva, szenvedélyesen harsogják a zsoltárok szavait, annak égő arca felé, ki az Ur nevében jó...

Jövetelének hírét előre viszik a szentvárosba. Bizony, hogy Ő a Messiás, beszélnek mindenfelé a felizgatott kedélyű rajongók, s a római saru nyomása alatt vergődő jeruzsálembeliekben felgyúlt a remény. A Messiás, kit a nagy próféták megjövendöltek, ki felszabadítandó volt a szenvedő zsidó népet, ki felhőkön ülve eljövend, hogy uralkodjék Sion felett időtlen időkig... és Jeruzsálem várt eget-vívó vérmes reményekkel... Látták már képzeletben, kürtök és harsonák zengése között, rohanó hadiméneken száguldani, mint egy félistent, vitézeinek élén, a Messiást, ki hozza a szabadulást, s hatalmának fenséges haragjával sujt le a népsanyargató zsarnokokra.

De micsoda csalódás! Az embernek fia nem szilaj hadiméneken ült, hanem számárnak vemhén, a ruhája egyszerű, majdnem szegényes s az arca sem a hódítók büszke kifejezését hordta magát, szelíd volt az, mint egy juhait után járó pásztoré. Micsoda megcsúfolása volt ez a ragyogó nemzeti váradalmaknak! Milyen mélyet eshetett az álmok káprázatos felhői között járó Izrael! Jézus jól tudta és érezte ezt a csalódást, melyet megjelenése kellett a várakozók között, de ez egy pillanatra sem állította meg útjában, hanem inkább a holnap járt az eszébe, amikor oda mondja ennek a hozsánnázó sokaságnak, hogy az ő országa nem e világból való. Jézus na-

gyon jól tudta, hogy holnap-holnapután mi vár rá, hogy az a tömeg, amely most örömmámorban úszik, holnap a Golgotára küldi s halált kiált a fejére. Tudta és érezte, hogy sorsát el nem kerülheti s ebben a pillanatban mégsem ez vont árnyat, szelíden mosolygó arcára. A szomorú az volt, hogy Jézusnak látnia kellett a virágvasárnapnak minden zöldelő gallyában a hervadást, minden örömeiben a bánatot, minden diadalában a halált. Az volt az ő nagy szomorúsága, hogy látnia kellett, mint örvendeznek körülötte az emberek a világi dicsőségeinek, holott e „világnak minden diadala csak annyi, mint a tegnapi napnak a ragyogása“.

Virágvasárnap jelentősége a diadalmas bevonulásnak s a rá öt nap múlva következő keresztre feszítésének ellentétében áll s így e nap a kétes diadalnak, a látszat guőzelemnek, a megtévesztő külsőségeknek az ünnepnapja. Az emberek életében az a virágvasárnap, amelyen körülrajongniák, ünneplik, de nem az őszinte megajóződés igazságával, hanem csak úgy alkalmilag, a pillanatnyi hangulat hatása alatt. A keresztrefeszítésre ítélt embernek utolsó guőztes napja a „dies palmarum“, mely mögött éhes száját már tátja az elbukás. Talán ez a nap volt a legszomorúbb nap Jézus életében.

Jézus diadalünnepé voltaképpen az ő halála után következik, amikor az ő eszméi guőkeret vernek az emberi szívekben. Istei, mint hódító hadsereg járják be a világot, mikor apostolok és martirok piros vérük hullásával pecsételik meg a keresztény vallás igazságait.

Virágvasárnapján tehát félszemmel arra a szomorú menetre nézek, mely a halálos Golgotára kísérte ki a megkínzott emberfiát s azt mondom, hogy ama második út dicsőségeesebb volt az elsőnél, mert az elsőben csak az embert ünnevelték, kiről az a hír, hogy csodákat művel, a másodikban az ember tesz bizonyosságot arról, hogy Isten akarátában meannuadni, azt teljesíteni a legnagyobb hivatás, betölteni a leaszebb életideál.

A jeruzsálemi úton így halad Jézus, meahátrálás nélkül. Halad végzetébe, arcán azzal az isteni nyugalommal, ahoquan csak az tud nézni, aki hivatásának tudatában él, aki mea van ajóződve afelől, hogy másként nem is tehet, mert Isten így akarja. Mea, fel emelt fővel, tiszta nézésű szemekkel, egyenesen előre és sem a virágvasárnapi kétes diadal, sem napvéntek aolgotája nem képes le-tántoritani útjáról. Talán csak eaz szavába kerül és a hozsánnázó sokaság vállaira kapja, kiráallyá kiáltja ki, a felszabadult népvindulat elsöpör minden akadályt s talán mea a noklok kamui sem vesznek rajta diadalt. Jézus választhatott volna más utat is, mint amilyet választott, egy sokkal könnyebbet, amely

játszva viszi a diadal tündöklő csúcsaira. Csodás szellemi képességei előtt nyitva állott minden kapu, ha megalkuszik... De Jézusnak nem szállt fejébe a dicsőség, nem tette elbizakodottá a könnyű győzelem, hanem ment tovább kérlelhetetlenül azon az úton, amelyről tudta, hogy az biztos halálba vezet, de önmagát meg nem tagadta. Nem tagadta meg akkor sem, mikor a halálnak rettenetes kínjai kiütözköztek elhomályosuló szemeiben, mikor az élethez fűződő reményszálai mind elszakadoztak. Azzal az isteni nyugalommal viselte a kereszthalál szenvedéseit, amellyel az elébb virágot szóró nép üdvkiáltásai között haladt a szentváros hozsannától visszhangzott utcáin. Egy arcizma sem rándult. Ugy ment, ahogy csak királyi lelkek tudnak menni. Virágvasárnapnak számunkra ez adja meg a valódi jelentőségét. Az a Jézus, kit a diadal nem tett elbizakodottá, a megmásíthatatlan végzetnek szomorúsága nem tett bátortalanná, az a Jézus, aki saját útján egyenesen ment előre s arról sem csábítás, sem fenyegetés, sem diadal, sem elbukás le nem térítette, a virágvasárnapnak ez a Jézusa, az az örök ember, aki maga volt az örök élet.

A virágvasárnapnak ez a Jézusa azt akarja, hogy mi higgyünk ennek az életnek a diadalában.

Ó, de milyen nehéz hinni, az ilyen életnek diadalában s még nehezebb követni Őt, a szenvedések golgotás útjain fölfelé. Olyanok vagyunk mi is, mint a könnyen hevülő Péter, ki a lelkesedéstől átszellemülten mondja: „Te tudod Uram, hogy én követlek Téged, bárhová mész“, de akik az első sorsfordulónál otthagyjuk Őt. Életünk virágvasárnapjain mi is együtt hozsánnázunk a sokasággal, de ha ránk szakad a szenvedések getsemáni éjszakája, bátortalannul, bizonytalan léptekkel és csak távolról követjük Őt, gyáván, csüggetegen, mígnem összeroppanunk, nagykeservesen sírva.

Füzesgyarmat.

Darkó Béla.

JÖVŐ ÚTJAIN

Cselekvő unitarizmus útja.

Az unitarizmus: eszme. Nem emberi agy formálta ki Isten tiszteletére, hanem Isten gondolta ki az ember üdvösségére. Emberek, mint Jézus, vagy Servét, Dávid Ferenc, Szentábrahám és a többiek csak megtalálták, megértették az Isten gondolatát, mint a virág is megérti a napsugárát, mikor fényében kitarja szíromleveleit s melegében árasztja illatát.

Az istengondolatok így éltetik az emberiséget s a láthatatlan eszmék az emberek életén keresztül így látható utakat tesznek meg. De az eszmék élete soha sincs odabilincselve az emberekhez, mert az eszmék túlélnek a leghoszabblélekzetű szá-

zadokat is. Így az unitarizmusnak is, mint eszmének a sorsa egy jöttányit sem függ attól, hogy mi, akik a csonkahazában magunkénak valljuk, mennyit teszünk az érdekében, vagyis milyen utakon hordozzuk meg az életünkkel. Mi megtagadhatjuk, el is temethetjük, de a kimúlása látszólagos lesz bármilyen pompás tort ülünk felette, mert az istengondolatok, nem úgy, mint az emberek, már itt a földön örökéletűek.

Az unitarizmus: életforma. Külső megnyilvánulásai a mi mindennapi dolgaink apró mozaikjaiból adódnak össze. Ennek az életformának kézzelfogható értéke mindig annyi, amennyit azok tudnak felmutatni, akik ebbe a formaközösségbe beletartoznak... Ha a torockói vasbányák Adorján Manasséi a mai korbéli cucilista, zsidópénzzel mételyezett, szociáldemokrata elveket valló bányászok lettek volna, Jókai soha meg nem írhatta volna az „Egy az Istent“. Mártírok és Jóltevők végeláthatatlan sora kanyarodott be ebből az életformából az örökélet kapuján. Szellemhősök a betűk birodalmában nyitottak utat számára. A tordai Városházától az Egyesült Államok Fehér Házáig vezető úton a vallásszabadság szent dala zeng és hirdeti az unitarizmus törvényeket alkotó erőit. Süppedékek fölött marvánnyal kirakott ösvények, feketezuhatagok felett szilárd alapon nyugvó aranyhidak igazolják, hogy az unitarizmus nem dogmatikus elmélet, hanem cselekvő igazság, erővel telített alkotó életforma volt a multban.

És a mult kötelez. Ennek tudatában vizsgáljuk meg, hogy az unitarizmus ma cselekvő-e, vagy sem.

A háború után alaposan megnövekedett a lélekszámunk. Ahol egykor egy pap végezte a szolgálatot, itt ma élükön vikáriussal — nemskára püspökkel — nyolcan is vannak. Van miszió Ház, a X. ker.-ben kápolna, van egy csomó istentiszteleti gócpont. Debrecenben, Szentlőrincen és Dunapatajon leányegyházközség és templom, Dunántúlra a papnak van végre szabadjegye, hogy azt a hatalmas területet gondozza, fölosztottuk az egész országot körzetekre, s ahol a háború előtt még hirünket sem hallották, ott ma lépéseink ütemével van tele az élet.

És ebben a keretben roppant erők feszülnek. Meghalt Batthyány Ilona s ráfordította tekintetünket az ifjúságra. Halálával bekiáltotta életünkbe azt az örökigazságot, hogy e földön annak a közösségnek van legbiztosabb jövője, amelyik legtöbbet törődik az ifjúságával. És mi a halott grófnő emlékére megvettük a Szövetség-utcai házat. Háromszoros háztulajdonossá gazdagodott az unitarizmus s hirdetik az épületek, hogy az eszme, az életforma a cselekvés útjain jár. Igaz, hogy a Szövetség utcai házzal ma már sem az egyház, sem az ifjúság sokra nem megy, de az ifjúság még így sem maradt hálátlan, mert megvétette és felépíttette a Szentábrahám Pihenőt. Így, végre előkerült a homályból a gyermekeink sorsa. És ez a kis csermely most egyre jobban ébresztgeti a lelkiismeretünket. Fölnyitotta a legfájóbb sebünket, melyet akkor ütött rajtunk Isten, mikor a mostani elemi iskolás gyermekeinket eljegyezte magának az élet. Akkor kárunkra — adott reverzálisok nyomán egyre véresebben erősödik a sóhaj: Mi lesz a Pihenővel, ha egyszer nem lesznek gyermekek, akik üdüljenek rajta.

Unitárius életünknek van még egy fejezete, amelyik a cselekvés bélyegét hordozza magán. Ezt a fejezetet gyűjtőnévvel én így nevezem: Egyesületek. Abban az időben mások is úgy tettek s mi sem maradtunk el: felújítottunk, alapítottunk egy csomó egyesületet. Egyesületi elnökeink, alelnökeink, titkárok, vezértitkárok, választmányi tagok és tiszteletbeli tisztségeket viselő

egyesületi tagokból ma már egy szép kis egyház-község is kitelnék és a legtöbb esetben csupán ennyiből áll az egész s hiányzik a nép, az istenadta nép. Amint általában istentiszteleteinkről is hiányzik a népes gyülekezet.

Ime, az unitarizmus cselekvő, mert a cselekvések statisztikájában sokat tud felmutatni. A formák, a keretek, melyekben megnyilatkozik, amint láttuk nagyok és bőven is vannak, de a cselekvése csak látszólagos, mert nincsen benne életerő, mert a kereteket kitöltő tartalom verszegény, sok helyen éppen felszeg. Neha azt gondolom, hogy van most már annyi istentiszteletünk, hogy mi sokat prédikálhassunk. Azert van annyi egyesületünk, hogy egy-egy vezetőtiszséggel tisztessé atyafiakat megtisztelhessünk. Azert vagyunk, élünk és mozgunk, hogy kitöltsük valahogy azt a hézagot, amely egy nagyszerű mult és a bizonytalan jövő között van. Úgy teszünk, mint akik tudják, hogy életükkel történelmet írnak, de könnyedén veszik a sorsukat, mert akárhogy is élnek, az úgyis történelem lesz.

Az új alkotmánytervezet tárgyalása folyamán heves vita fejlődött ki akörül, hogy mi *nem papok, nem lelkészek, hanem lelkipásztorok vagyunk*, s ezután minket a törvénykönyvben is úgy emlegetsenek. Felujjongott a lelkem, mikor e kérdés felmerült, mert egy pillanatra azt hittem, hogy most érkezett el az idő, amikor az unitarizmus nemcsak formailag, hanem tartalmával, erőteljes életmegnyilvánulásaival is rázökken a cselekvés útjára. Mert a cselekvő unitarizmus útja valóban ennél a pontnál kezdődik. Mihelyt a papok mind lelkipásztorok lesznek, olyan fejezetnek indul neki a történelmünk, melyet Isten fog beírni a cselekvések korszakába. Helyzetünk természete hozza magával, hogy jelenleg a sorsunknak ez az alfája és az omegája. Vagy lelkipásztorok leszünk, vagy egytől-egyig mind elveszünk, mert a lelkipásztor nemcsak prédikátor, aki vasárnaponként ébresztgeti híveinek lelkében a szunyadó hitet, a lankadó öntudatot, hanem prófeta is, akinek meglátásai vannak és pasztor is, aki elmegy a hívei után. Mint a vészharang, ott kong a szíve a munkadalában vasárnaptól-vasárnapig a hívei között. Ne felejtsük el, hogy a világháború alatt kiábrándult a közkatona azokból a vezérekből, akik helybenállva kergették rohamra őket, hogy: előre! De odaforrt a szívük azokhoz a vezetőkhöz, akik így vitték győzelemre fiaikat: Utánam! A lelkipásztor soha többé el nem végezhetia reabizott feladatokat, pusztán a szószéken és lelkészi hivatalban. Csengőérec és pengő cimbalom ma már az aranyimádókat sem elégíti ki. A lelkipásztor: a híveket egkymáshozfűző idegszál, nyugtalan lelkiismerete a gyülekezetnek, aki tudja a gyülekezet minden tagjáról, hogy milyen körülmények között él és így sokat is segíthet, mert meggyőzi azokat, akik segíthetnek. Az unitarius lelkipásztor rendületlenül hiszi, hogy az unitarizmus az egyetlen életforma, amelyben a mai kor embere megtalálja lelke nyugalmát, hiszi az unitarizmusnak, mint eszmének az egyedül üdvözítő erejét, de tudja azt is, hogy ennek az eszmének és életformának az erdélyisége egyforma értékű az evangéliumiságával. Jó, hogy vannak e világon egyebütt is unitariusok. Ez csak megerősíti azt a meggyőződésünket, hogy a mi unitarizmusunk csak az erdélyi, vagy a vele azonos fajú magyarok vallása lehet. Aki tehát unitarius akar lenni itt a csonk hazában, annak először a mi erdélyiségünket, a mi fajiságunkat kell, hogy úgymondjam elsajátítani, ha tudja magáévá tenni.

Jézus mondotta: Valaki én utánam akar jönni, tagadja meg magát... Az unitarius lelkipásztor álljon őrt ezután ott, ahol nem magyarfajú másvallásúak keresik a hozzánk vezető utat. Én

nem félttem a mi vallásunk erdélyiségét, a kosordi, vagy a dunapataji atyafiaktól. De félttem azoktól a fiatal unitariusoktól, akik kinevetik a „székely himnuszt“. Ezekről félttem a csonk hazai és az erdélyi unitariusok között ma még élő lelki-kapcsolatot. Ki fog majd itt egy konferencián az erdélyiek érdekében felszólalni, ha az unitarizmus, mint eszme és letforma, az ők képükre átformálódik... Legfennebb egy néhány szabadkőműves, aki kezében a bibliával szeretne reátoposni mindenkire, aki az ő céljának nem felel meg.

Megállapítom, hogy az unitarizmust a csonk hazában két nagy veszedelem fenyegeti: az *elnepesedés* és az *elneptelenedés*.

Elnepesedés azokkal, akik Dávid Ferenc hitét pénzzel akarják megszerezni. Ez ellen az utolsó csepp vérem is tiltakozik. Jogunk van nozzá, hogy megnezzuk, kinek adjuk a hitünket. Azert az elnepesedés ellen azt az egyetlen lehetőséget látom, hogy a hozzánk áttérni akarókat kerdezzük ki, vizsgáztassuk le s ha lelkük nem rokon a mi lelkünkkel, a felvételi vizsgán ne engedjük át.

Az elneptelenedés, mint részben az elnepesedés is, ma általános kórtünet. Fogyunk... fogyunk, mert egyre kevesebb egyházunkban a születések száma.

Ma öten vagy haton foglalkozunk vallástani-tással, de összesen nincs annyi első elemista tanítványunk, mint amennyi 8 esztendővel ezelőtt nekem egyedül volt.

Mert az ifjúságunk nehezen tudott vagy egyáltalán nem tudott elhelyezkedni és így nem alapíthatott családot, vagy ha alapított, akkor kenyelmi szempontból kikötött az egyse elve mellett, vagy pedig reverzalist adott. Itt ismét elsősorban az a baj, hogy a reverzális kérdését is a szószék-ről akartuk elintézni. Sajnos, hiába prédikáltunk ellene. Ezt meghitt, komoly családi megbeszéléseken lehetett volna sikerre vinni ott, ahol felserdültek a leányok és révbe jutottak a fiúk. Aldozat és fáradságos munka, de más orvosság nincs. Mert az öntudat kifejlesztése, megerősítése csak így érhető el. A gazdasági ok legtöbb esetben a világi vezetőembereink kezében fordul javunkra, vagy kárunkra. E tekintetben mi kicsiben ugyanazt az osztályrészt kaptuk mint országos viszonylatban a protestantizmus kapott a katolicizmussal szemben. Azon a címen, hogy a Kormányzó úr és a miniszterelnök úr protestáns, sokszor alulmaradtak az elhelyezkedés káoszában a protestáns magyarok a kat. svábok, tótokkal és a zsidókkal szemben, akik utolsó erőfeszítésükkel is húzzák egymást fölfelé a kenyér útján.

Ezen a téren a mi vezetőink kétségtelenül sokat tettek. Köszönjük is szépen. De nekünk sokszor volt hiányérzetünk, mert elvártuk tőlük még a lehetlent is. Ennél a pontnál azonban a hívek részéről is súlyos mulasztásokat látunk. Még a hálátlanság esete is előfordul. Eppen azok adtak sok esetben reverzalist, akik boldogulásukat unitarius voltuknak köszönhetik. Ezek a tékozló gyermekek, akik az apai örökségüket kivették s talán ők sem tudják miért, elkótyavetyélték.

Belepatakkzik e kérdés unitarius életünk leg-súlyosabb tétlenségbe: Azert veszítettünk olyan sokat a reverzálissal, mert nem volt és még ma sincs gyülekezeti életünk. Most nem akarom elismételni itt azt, amit az unitarius évkönyvben erről a kérdéstről leírtam. Örömmel hallottam azóta, hogy itt a Misszió Házban elismerték már, hogy helyes a megállapításom s a pincehelyiséget átalakítják gyülekezeti házzá. Istenem milyen is a sors ironiája. Amikor itt az udvar alatt abból a szép és nagy pincéből elköltözött a papírraktár, akkor illetékes helyen azt mondtam, jó volna egy nagy termet formálni ebből. Itt aztán lenne

élet. De kellett akkor a bér... a pénz... akkor is most is... mindig csak a pénz. Pedig a pénz nem fog minket sem magtartani, sem jobb unitáriusokká tenni. Pénz nem is ér semmit, ha nincsen hozzá lélek, aki gazdálkodni tud vele.

A mi életünkben legnagyobb példa erre az unitárius ének. Az egyház megtéríti a villamos költségét azoknak, akik az ének munkájában részt vesznek. Uram Isten, és az unitáriusok közül mégis milyen kevesen énekelnek. Olyan ez a nagy közömbösség rajtuk, mint a gyógyíthatatlan betegek a letargia. Mintha lemondunk volna mindenről, csak éppen élünk, ballagunk egyik naptól a másikig, nálunk mindent meg lehet csinálni és ha semmit sem csinálunk, úgy is unitáriusok vagyunk.

Ez a lagymatag rendszertelenség, ez a mi liberálisunk, amelyik már az idegeire megy az embernek. Utolsó lehellettel is tiltakozni fogok az ellen, hogy ezt magyar unitarizmusnak merjék nevezni. Ez már nem türelmesség, ez türelhetlenség. Ez is cselekvő unitarizmus, de olyan, amelyik vissza akar cselekedni mindent, amit Dávid Ferenc óta tett, épített az unitarizmus.

Csonkaországi viszonylatban egyáltalán nincsen unitárius irodalmunk, mintha ezt a drága erdélyi szellemet vasra verték volna, az utóbbi időben az Unitárius Értesítőben éli ki magát az unitárius irodalom. Nincs pénz, mondják az írók, paragon hevernek megírt kötetek. Posthumusz tiszteletpéldányokkal nem lehet a mi sorsunkat előbbre vinni.

Lelkipásztorok, akik életük javát a lelkesi hivatalban töltik, bölcsész és jogász doktoraink unitárius életünket megtámadta az idegen szellem, kerülgeti a halál, reányomta bélyegét a tehetlenség. Védjétek meg Dávid Ferenc örökségét itt is, az itteni viszonyok kívánalmai szerint, ne várjatok Erdélyből mindent.

Rendeznünk kell a protestantizmushoz való viszonyunkat is. Ez is egy fájó pontja a csonka-hazai unitarizmusnak. Vagy kellünk protestáns testvéreinknek, vagy nem. Október 31-i tüntetőgyűlésekre nem adjuk oda az unitarizmust addig, amíg a prot. egyházak konventi határozatai, törvényei között nem kapunk egyenjogúságot. Nem mondom én, hogy ujjat húzzunk. De Erdélyben még a katolikus püspök is kezét csókolta Ferenc József püspöknek és mi ahhoz vagyunk szokva, hogy barátaink és ellenfeleink egyaránt legalább egyenrangúnak tartsanak minket magukkal.

Operettegyház szerepében nem fogunk csatlakozni semmiféle protestáns demontsrációhoz, mert mi magyarok amúgy is elsősorban olyan alkalmakat keresünk, amelyek szilárdabbá teszik a magyar társadalom egységét. A mi vallásunk cselekvő szeleme minden vonalon férfias, nyílt őszinteséget követel egyházunk legnagyobbjától és legkisebb tagjától egyaránt. Egyházi seregszemléket tartunk inkább önállóan november 15-én, Dávid Ferenc halála évfordulóján.

Az erdélyi unitarizmus Erdélyben, (mert a miénk is erdélyi s ez a legnagyobb értéke) a legutóbbi főtanácsi gyűlésen bizonyosságot tett arról, hogy érzi isteni küldetését s hisz is benne. De könnyű az erdélyieknek. Ott a fiatal generáció egyházi és világi oly meggyőző erővel fogott össze, hogy megmozdulásukban fölujjongott a cselekvő unitárius élet. A mi helyzetünk másabb. Itt egyházi fiatal réteg nincsen és a világi is szanaszét kallódik. Az egész itteni életünkre jellemző az, hogy az Ig. Tanács legutóbbi gyűlésein a 65 v. 72 tanácsos képviselőiben a legsúlyosabb kérdéseket 17 szavazattal lehetett elintézni.

Nem mondom, hogy hiszek, de bízom az új alkotmányunkban. Ha mindenüvé az igazán oda-válók kerülnek és ha az egyházi érdek mellett

minden más érdek eltölpül, akkor az új alkotmányunk összefog hozni 10—20 olyan unitárius embert, öreget és fiatalt, egyházit és világit, akik reávezetik az unitarizmust a tartalmas, értékes cselekvések útjára, akiknek a liberálisizmusa az öntudat erejét fogja jelenteni s ezzel a hajtóerővel megmozgatják a mi életünket és megteremtik itt is, mint Erdélyben megmentették a cselekvő unitarizmust.

Ezeknek a láthatatlan erőknek erről a konferenciáról előre is üdvözlöt.

Pethő István.

MAI KÉDÉSEK

Mentsük át hitünket utódainkra.

Az utóbbi időben egyre gyakrabban hangzanak el szónoklatok, jelennek meg cikkek, amelyek hangsúlyozottan hívják fel figyelmünket unitárius voltunkra. Legyünk jó unitáriusok. Ragaszkodjunk hitünkhöz, tartsunk ki egyházunk mellett, szociális intézményeink, egyesületeink nemes célkitűzéseit támogassuk anyagi áldozatokkal. Magyarorságnak mellett ne feledjük, hogy unitáriusok vagyunk.

Bármennyire is helyes unitárius propagandánk fentiek szerinti, magunk közt való kifejtése, az öntudatos unitáriusok előtt ezek ismételt hangsúlyozása ha nem is fölösleges, de nem világít rá egy igen kényes témára, amiről viszont szószékből és cikkekben igen ritkán hallunk és olvasunk.

Ez a bizonyos téma az utódaink, gyermekeink hite. Öntudatos, jó unitáriusok, áldozatkészek, kik érzésben, lélekben és meggyőződésben kifogástalan unitáriusok, s akik talán sértve éreznék magukat, ha névreszólan figyelmeztetnék, hogy legyenek hívek őseik hitéhez s maradjanak meg az unitárius vallásközösségben, gyakran elkövetik azt az — enyhén kifejezve — nagy hibát, hogy nem törődnek születendő gyermekeik hitével, s könnyen beleegyeznek ezek más vallásra való keresztelésébe. Nem volna szabad arra az álláspontra helyezkednünk, hogy a hit Isten ajándéka s ebből következően erkölcsstelen dolog a meg sem fogamzott magzat hitéről alkudozni. Ha nem is ragaszkodunk ahhoz, hogy a fél unitárius házasságból származó gyermekek unitáriusok legyenek, de feltétlenül *védekeznünk kell* a lélekvásárlók ellen. Ha mi öntudatos, jó unitáriusoknak véljük magunkat, legyen gondunk arra, hogy unokáink is apáink hitében imádhassák egyetlen Istenünket.

Mentsük meg utódaink lelkét, s ne engedjük, hogy egy könnyebben megvalósítható házasság miatt saját vérünkből való véreink, tulajdon édes gyermekeink ne lehessenek unitáriusok, s esetleg hitbeli eltérések miatt szembekerüljünk gyermekeinkkel, s azok elhidegüljenek tőlünk.

Megdöböntő, hogy mennyire ritkulnak soraink gyermekeink közt. Védekeznünk kell a mind jobban erősödő támadások ellen.

Házasulandó, sőt már konfirmáló ifjúságunkban ki kell fejlesztenünk az unitárius öntudatnak azt az érzését, amely utódaink hitét illetően erős ellenállásra, szívós, elszánt védekezésre készítet.

Hirdessük, hangoztassuk mindenütt, érezzük szent köteletségünknek, megalkuvás nélkül lebegjen mindig előttünk a nagy feladat:

*Öseink hitét mentsük át utódainkba is!
ifj. Gvidó Béla.*

IFJÚSÁG

Szórványokban élő, kedves unitárius diákok.

Ismerem a sorsotokat. Én is jártam olyan iskolába, ahol én voltam „az unitárius”. Tudom, mit jelent, úgy viselni a hitünket, mint különös ismertetőjelet a többiek szemében...

Tőlem is megkérdezték: mi az az unitárius vallás? Válaszolnom kellett, röviden, és igazat. Nem könnyű feladat: pár szóban válaszolni hittételeinken keresztül azt az egész világnézetet, társadalmi és történelmi multat, amit az unitarizmus jelent. Könnyen eshetünk abba a hibába, hogy hitünket, mint a többi felekezet tételeinek tagadását állítsuk be. Ezzel nemcsak megbántjuk társaink érzékenységét, de nem is fejeztük ki az igazságot. Többet megértetünk vallásunk lényegéből, ha azt mondjuk, hogy összhangban tartja Krisztus tanítását és a természettudomány kutatásain alapuló világnézetet.

De sokkal egyszerűbb és mélyrehatóbb, ha az unitárius vallás megjelenésének történelmi pillanatát idézzük. Mikor a legvéresebb vallási harcok tomboltak Európában, akkor mondta ki Erdélyben a megszülető unitarizmus: „A hit Isten ajándéka, senkit hitéért üldözni nem szabad”.

Nincsen gondolkozó lélek, aki ennek az igazi krisztusi magatartásnak fenségességét, bátorságát és örök időszerűségét meg ne érezze. Ez a legdöntőbb bizonyíték az unitárius vallás létjogosultsága mellett, mert a mai élet beteges zürzavarából is csak ennek az eszmének a továbbfűzése vezet ki. Ma is népek, fajok rettenetes létharcában élünk. Mibe fogózkodjunk, hogy el ne vesszünk? Az unitárius gondolat felel: A népiség Isten ajándéka, senkit népiségéért üldözni nem szabad.

A béke és az igazság azonban csak úgy állhat meg, ha erős. Nemcsak olyan erős, mint a harcolók, hanem erősebb! Szilárdabb! De honnan vegyük az erőt? Nem fog a szelídségünk engedékenységre és gyengeségre vezetni?

Egy nép és egy vallás megtartása nyomtasztóan súlyos feladatnak tűnik fel. A valóságban azonban ez a feladat apró hűségpróbákra oszlik. Aki a pórját naponta megállja, olyan biztos lesz a maga igazságában, hogy ezt az egészséges erőt nem gyengítheti le más nép és más felekezet értékeinek megbecsülése.

Nektek, szórványban élő unitárius diákoknak, sok alkalmatok van a hűségpróbára. Bizony, kellemesebb egy nagy felekezet gazdag mozgalmasságában részt venni. De a fejlődés, a lelki izmosodás sohasem azoké, akik a könnyebb oldaláról fogják meg az életet. Amit ti társaitoktól irigyeltek, az a katolikus és református gyülekezeti életnek is csak a felszíne. Aldozatos életű katolikusnak, cselekvő reformátusnak lenni éppen olyan nehéz, mint hűséges unitáriusnak lenni. Jó, ha az ő munkájukat közelről megismeritek, hogy tudjátok, mit kell nekünk, magunk között elvégezni.

Mindig erre gondoljatok, miközben minden olyan munkában szívvel-lélekkel segítetek, ami a felekezeti érdeken túl a magyarságot szolgálja. Ezzel nemcsak azt viszitek be az illető gyülekezet köztudatába, hogy az unitáriusokra minden hasznos, építő munkában lehet számítani, hanem kijárjátok a gyakorlati tevékenység iskoláját. Sohase felejtsetek el, hogy nekünk teljes felkészültséggel kell intézményeinkért dolgozni, mert kevesen vagyunk, ahol minden egyes emberre szükség van.

Mi nem lankadhatunk el soha, mert a legkisebb mulasztás is helyrehozhatatlanul hátravet bennünket. Mindnyájunknak állandó készenlétben kell állnunk, mert az egész unitárius egyház egy nagy szórvány s minden unitárius az egész egyház becsületéért felelős. Rajtunk keresztül ítélik meg az unitárius vallást és igazuk van, mert csak az életté vált hitnek van értelme.

Ezzel talán már azt is megvilágítottam előttetek, hogyan becsültessétek meg másokkal az unitárius vallást. Hitelvek taglalása nem vezet célhoz, csak a szakadékot növeli s amellet hitviták rendezése nem is diákok feladata. Ellenben becsülni fogják társaitok is az unitárius hitet, ha látják, hogy ti sem időt, sem fáradságot nem kíméltek az unitárius célokért. A ti hűségetek és lelkesedésetek tiszteletet fog parancsolni. Ha általatok, a ti érdeklődéseteken át megismerik a nagy unitárius magyarokat: Brassai Sámuel, Orbán Balázst, Berde Mózsát, Bartók Bélát, Balázs Ferencet, bennük is fel fog ébredni a vágy, hogy az unitárius szellemiséget legalább annyira megismerjék, mint a külföldi eszmeáramlatokat.

Az állhatatos hűséghez természetesen kifogyhatatlan erőforrásra lesz szükségetek.

Ha nagyon egyedül érzitek magatokat, keressetek olyan unitárius barátot, aki még

nálatok is gyengébb, akinek nem jár az Unitárius Értesítő sem, nem ismeri az erdélyi és itteni kapcsolatokat. Miközben őt erősítitek, rajta segítetek: Ti nyertek erőt.

Igazi öntudatot azonban csak Erdélyben szerezhettek. Ne nyugodjatok, amíg nem töltöttétek legalább egy nyarat a Székelyföldön. Ti, akik már Magyarországon születtetek s csak szüleitek elbeszéléséből ismeritek Erdélyt, könnyen összecseréletek „a régi jó idők”-ről szóló elfogult áradozásokat s az Erdély iránti rajongást. Nem is lehet ez más kép, míg magatok nem találkoztok az erdélyi unitáriusokkal, otthon.

Legyetek hát hűségesekek, hogy majd erősek lehessetek!

Sz. Weress Jolán.

KÖNYVEK

A mi unitárius örökségünk!

Kis egyház vagyunk s kevesen ismernek minket. Függetlenül attól, hogy az igazságot rendszeresen mindig a kisebbség képviseli, mert a nagy többséget a megnevezés s ezernyi társadalmi és gazdasági érdek megakadályozza a tiszta, kendőzetlen igazság keresésében és vallásában, — eltekintve ettől s az ennek felismeréséből fakadó előnyöktől, kicsinységünk, egyedülvalóságunk és ismeretlenségünk tudata sokszor mégis nyomasztólag hat reánk. A mult század eleje óta tudjuk azonban, hogy nem vagyunk egyedül, büszke, hatalmas országok fiai vallják magukat unitáriusoknak s állanak mellénk az egy Isten igazságaért folytatott küzdelmünkben. Ez a tudat lényegesen hozzájárult ahhoz, hogy biztonságérzetünk megerősödött. Mindezideig azonban külső országokban élő unitárius testvéreinkről a nagyközönség keveset tudott. Néhány külföldön járt lelkészünk tartott ugyan egyszer-másszor előadást róluk, s Ferencz József püspök Unitárius Kis Tükör c. művében is hallunk egyet-mást, részletesen azonban a magyar közönség nem olvashatott eddig a más országokban élő unitáriusokról. Ez volt egyik oka annak, hogy vállalkoztam Dr. Wilbur Earl amerikai teológiai tanár „A mi unitárius örökségünk” c. munkájának magyarra való lefordítására, s (minthogy ennek szükségére mutatkozott) kiegészítésére is.

Az Unitárius Iratterjesztő Bizottság kiadásában jelenik meg, mint a „Szabadelvű Vallásos Értekezések” sorozat tizenegyedik kötete. Nagysága 8vo, oldalainak száma kb. ötszáz. Az unitarizmus történetét a legelején kezdi, tehát Jézus tanításainál. Kimutatja, hogy Jézus soha nem tanította saját maga istenségét, annál kevésbé a szentháromságot. Mindkét fogalom később került a keresztény

gondolkozásba. — Aztán részletesen foglalkozik Dr. Wilbur e dogmák ellen tiltakozó vallásos gondolkozókkal a különböző korokban (mert hiszen igen sokan tiltakoztak ezek ellen, majd minden században). A magyar unitárius történetírás előtt egészen ismeretlen részleteket mond el az olasz és svájci antitritáriusokról, majd részletesen foglalkozik a lengyel szociniánusok történetével. A magyar unitáriusokat mintegy hetven oldalon ismeretve, az angol, majd az amerikai unitáriusok történetét mondja el. Nagy gondolkozókról, mint Milton, Locke, Longfellow, Emerson, Rabindranath Tagore stb., nagy államférfiakról, mint Jefferson, az Adams-ok, Taft köztársasági elnök, a Chamberlainek, és nagy emberbarátokról, mint Florence Nightingale, Horace Mann, Tuckermann stb. derült ki, hogy unitárius elveket vallottak, vagy éppen unitárius vezetőemberek is voltak. Emellett természetesen részletesen ismerteti az unitarizmus fejlődését s a nagy unitáriusok küzdelmeit, gondolkozását, győzelmét. Lehetetlen fel nem lelkesülnünk „a mi unitárius örökségünk” ragyogó feltárulása kapcsán.

Minthogy azonban Dr. Wilbur könyve 1925-ben jelent meg (azóta már több — változatlan — kiadást ért meg!), a világháború után alakult, vagy csak újabban megerősödött unitárius szervezetek történetével az eredeti munka nem foglalkozhatott. Hasonlóképpen az unitárius kül- és belmisszió hőseivel sem foglalkozik részletesen Dr. Wilbur. Minthogy pedig ezeket szintén igen fontosaknak tartom, magam láttam hozzá, hogy történetüket — pótlásképpen — megírjam. A „Függelék”-ben tehát ismertetem az unitárius kül- és belmisszió kimagasló hőseit, a holland, cseh-slovák, Fülöp-szigeteki és japán unitárius, vagy szabadelvű keresztény egyházak történetét is. Végül pedig szükségét éreztem annak is, hogy a nevezetesebb unitáriusok, unitárius templomok és egyházi épületek, valamint emlékművek és festmények képeit összegyűjtve a magyar olvasóközönség elé tárjam. Mintegy kétszáz kép próbálja még közelebb hozni a magyar olvasóközönség szívéhez mindazt, ami „a mi unitárius örökségünk”-ből két dimenzióban megfogható. Az első „Unitárius képcsarnok” alapjait akartam ezáltal lerakni, az alapjait csupán, mert hiszen még sok képet lehetett volna közölni, ha — anyagi lehetőségeink megengedték volna. S ha már az oly kellemetlen „anyagi lehetőségek”-ről szó esett, hadd tegyem még azt is hozzá, hogy az Iratterjesztő Bizottság erejének és teljesítő képességének legszélső határáig ment el, hogy e könyv kiadásának költségeit fedezni tudja — bár felerészben. Mert a másik félrészt áldozatos lelkű bel- és külföldi unitáriusoktól gyűjtöttem össze. Így vált lehetségessé, hogy e könyvet előállítási áron bocsássuk a magyar

olvasóközönség elé, hiszen tisztában voltunk azzal, hogy ilyen költséges munkát, a kényeszerű kis példányszám mellett, csak úgy tehetünk a sajnós, nem gazdag magyar olvasóközönség számára megvásárolhatóvá, ha nemcsak az üzleti haszontól, de szerzői tiszteletdíjaktól, könyvterjesztői jutalékoktól s a befektetett összeg kamataitól is eltekintünk. Mindezeket úgy és azért mondtam el, hogy, mint testvér testvérek előtt, őszintén feltárjam az igazságot s kérjem az olvasót, vásárolja és terjessze ezt a könyvet minél nagyobb számban, hogy az esetleges ráfizetés meg ne akadályozza a jövőben hasonló könyvek megjelenését. Önmagunknak magas színvonalú tanulmányokkal, lelkesítő meglátásokkal, tájékoztató ismertetésekkel és hitünk történelmi kifejlődésének megismerése kapcsán öntudatosító hiterősítéssel szolgál ez a munka, más vallású testvéreink előtt pedig kiemel minket az ismeretlenség és a balhiedelmek sok félreértést okozó homályából s vallásunkat és egyházunkat a megillető elismeréshez és megbecsüléshez juttatja.

„A mi unitárius örökségünk“ bizalommal várja, hogy elfogadják és magukévá tegyék az örökösök.

Szent-Iványi Sándor.

*

A könyv ára simított-nyomó papíron öt pengő, famentes papíron (a képek fényezett papíron) hét pengő. A megrendeléseket az Íratmisszió, vagy a lelkészi hivatalok készséggel elintézik.

KÜLFÖLD

Dr. Snow látogatása.

Szeretettel üdvözöljük a vendéget, aki körünkbe érkezik. Az unitárius összetartás és együttműködés lelkét érezzük minden olyan megnyilatkozásban, melyekben a testvéri szeretet cselekvő ereje megnyilatkozik. Dr. Sydney B. Snow hosszú amerikai és kanadai lelkészi szolgálat után nyer meghívást a Chicago városában az egyetmmel karöltve működő unitárius teológiai főiskola, a Meadville Theological School igazgatói tisztebe.

A magyarságnak régi és önzetlenül áldozatos szívű barátja. Az első amerikai egyházi küldöttségnek ő a lelke, s két társával együtt fáradhatatlan abban, hogy néhány rövid hónap leforgása alatt, majdnem mindegyik erdélyi gyülekezetünket meglátogassák. Látogatásával erőt adott a nehéz percekben csüggedőknek, s a szeretet szavától indított lélekkel a gyakorlati kereszténység útjain járt. Azok közé a kevesek közé tartozik tengerentúli test-

véreink közül, akik nem a naiv álmodó csodálkozó szemével nyújtottak testvérjobbót a keleten élő rokon felé, hanem igyekezett megérteni és megismerni erényeinkkel és hibáinkkal együtt, mert tudatában van annak, hogy ők sem mentesen az emberi gyarlóságtól.

Négy évvel ezelőtt keresett fel utoljára, amikor a Misszió Ház templomában prédikált. Jelen látogatása alkalmával a Dávid Ferenc Egylet felolvasó estélye keretében lesz alkalma híveinknek arra, hogy május hó 6-án előadását meghallgassák. Május 8—9. napjain a nagy magyar alföld szépségeit tekintsi meg, és 10-én délelőtt a szegedi egyetem ünnepi díszében fogja a jog és az igazság érdekében vívott nagy eredményei elismerésül tiszteletbeli doktorai sorába avatni. A kronológiai sorrendben Dr. Drummond, Dr. Cornish és Dr. Lathrop után ő a negyedik, akit angol és amerikai hitrokonaink közül ezzel a magas kitüntetéssel megtisztelnek.

Amennyiben magyarországi látogatását meg tudja nyújtani, akkor május 15-én meglátogatja kocsordi gyülekezetünket is.

ERDÉLY

A kolozsvári külvárosi misszió.

A világháború és az azt követő eszmei áramlatok hatalmas tömegeket ingattak meg keresztény hitükben. A támadás eredménye azonban mindig ugyanaz: a templomok elnéptelenedése.

Nálunk Erdélyben kisebbségi helyzetünk mostohasága kétszeresen könnyítette meg a hitetlenségnek terjedését. Az a kisebbik íél, amelyik minden divatáramlat és nyomorúság ellenére is megmaradt, városokon például — ha szabad így neveznem — „technikai akadályok miatt“ maradt távol az Isten házatól. Ugyanis az egyre fokozódó szegényedés a polgári lakosságot a drágább belvárosból a külvárosokba szorította ki, ahol egyrészt elproletarizálódott, másrészt, ha szerényebb polgári keretek között maradt is, távol esett a belvárosi templomoktól és egyházi egyletektől. Mire az egyházak rádöbbenek erre az új veszélyre, eltelt jó néhány esztendő, miközben az egykori hívek elfeledték vallásukat gyakorolni. Nem érdeklődtek többé az egyház dolgai iránt, gyermekeiket a közelebb fekvő állami iskolákba iratták, ahol még anyanyelvüket sem tudták megtanulni.

Ilyen szomorú körülmények közé került többek között a mi kolozsvári unitárius egyházközségünk is. Évek óta látták az egyre fokozódó veszélyt, azonban egyrészt alkalmas imaház, másrészt hatósági engedély hiánya miatt nem igen tudtak segíteni a bajokon. A

mult év szeptemberében komolyabb megmozdulás történt. A kezdeményezés és munkabebiztosítás érdeme Erdő János lelkészt illeti, aki angliai útja után tért vissza hozzánk, hogy itt a még Budapesten szerzett gyakorlati tapasztalatok felhasználásával, megszervezze a munkát. Lelkesedése átragadt néhány teológiai hallgatóra is, akikkel karöltve megindította a munkát. Statisztikai kimutatást készítettek külvárosi híveinkről, s ennek alapján állapították meg, hogy a „kivándoroltak“ az ú. n. Iris telepen található, ahol 300 hívünk él. A telepet több kisebb körzetre osztották fel s az egyes körzetekben lakó családokat, egy-két oda beosztott ember személyesen látogatta meg. Kezdetben a legtöbb helyen idegenkedéssel fogadták ezeket a látogatásokat. Később szívélyes barátság alakult ki a látogató teológusok s az egyes családok között. Anyagi áldozatok árán, bérbevettek egy volt katolikus kápolnát és egyleti célokra használható helyiséget. A hívek szívesen jöttek az Istentiszteletre. Szeretet-vendégségeket rendeztek. Nőegyletet és ifjúsági egyletet szerveztek, munkanélkülieknek állás után szaladgáltak. Szószéket, padokat, egyleti berendezést maguk készítettek. A vidáman dolgozó „missziói társaság“ nehéz munkáját végül is siker koronázta. Az eredmény mindennél szebben beszél. Ma berendezett imaházuk és külön egyleti helyiségük van. Az egyletbe a hívek nagy számban látogatnak el, megtalálva ott minden jobb folyóiratot, egyházi kiadványokat, napilapokat, sakkot, dominót, és sok más társasjátékot. A misszió egyik leglelkesebb tagja, a telep népszerű „Jolánka“ nénije, rádióját kölcsönzte az Egyletnek és adományozott egy szép kályhát is. Mulatságok jóvödelméből gyönyörű szép harmoniumot vettek. Minden csütörtökön este vetítettképes ismeretterjesztő előadást rendeznek, melyeket műsorszámok egészítenek ki. A legjobb szavalókat és előadókat szerepeltetik. A legjobb erdélyi fiatal írók személyesen látogattak el és szerepeltek e szórvány gyülekezet körében.

Az Ifjúsági Egylet keretében most dalárdát szervezünk. A gyermekek részére külön vasárnapi iskolát szerveztek, angol mintára. Játssza és szemléltető módon biblikus tárgyú képekkel, vetítettképes előadásokkal tanítják a gyermekeket. A hívekkel való személyes összeköttetést fenntartották, úgyhogy egészséges családias szellem fűzi lelki közösségbe a gyülekezet tagjait. A magyar szellemet és öntudatot egy most felállítandó könyvtár segítségével igyekezünk ápolni. A vallásos öntudatot pedig népszerű formában megírt, missziós füzetekkel tartjuk ébren. Legnagyobb nehézség azonban az, hogy nincsen saját imaházunk és egyleti helyiségünk. Ezt az egyház bírja. Reméljük azonban, hogy rövidesen megoldódik ez a legnehezebb kérdés is, és valóra

válí. a misszionáriusok „álma“, a Kolozsvári Unitárius Misszió-Ház. Az eddigi szép eredmények igazolják legjobban annak sürgős szükségességét, mert a helyi missziós munkán kívül az egy szélesebb körű és nem kevésbé fontos országos belmisszió lehetőségét is megteremtené, melyhez a buzgó társaságnak máris megvannak az elgondolásai. Adja Isten, hogy valóra válhassanak.

A missziós társaság tagjait: Erdő János lelkészt, Imre Lajos, Székely Gyula, Ürmösi Gábor, Vörös István teológusokat elismerés illeti áldozatkész munkájukért.

R. Filep Imre.

KRÓNIKA

Szobrok Magyarkuton.

Az unitárius jövő helyén felállítjuk az unitárius mult emlékeit. Élő szivekbe akarjuk az élő kövekbe vésett emberek eszményien szép életét átültetni, s általuk a jövőt munkálni az unitárius élet apró virágzó emberpalántáiban.

Az unitárius konferenciás tábornak kisorsolymosi Simó Zoltán unitárius szobrászművész engedélyt adott arra, hogy Dávid Ferencről készített szobrának másolatát műköből Magyarkuton felállíthassa. Ugyancsak engedélyt adott arra is, hogy a szoborról levelezőlapot készíthessünk s azt tíz filléres áron a szoboralap javára árusíthassuk. — Gondolatai egy másik fiatal unitárius szobrászban is visszhangra találtak és Benczédi Sándor vállalkozott arra, hogy megmintázza Szentábrahám Mihály püspökünk szobrát. Mindkét szobrot a magyarkúti gyermeknyaralótelepen akarjuk felállíttatni, melynek létesítéséhez az eszmét és az első filléreket is, maga az unitárius ifjúság hozta össze a konferenciás tábor munkásságán keresztül. Remélni akartuk, hogy az idei nyári konferencián már állni fog a két szobor, a mult emlékeztetői, a jövő eszméltetői.

A fiatal lelkesedésnek segítségére jött az öregek megfontolt bölcsesége. A konferenciás tábor felkérésére muzsnai dr. Ürmössy Gyula bátyánk engedélyt adott arra, hogy a két szobor elkészítéséhez felhasználjuk a Dávid Ferenc Egyletnél elhelyezett, az egylet első elnökét, néhai muzsnai Ürmössy Miklós emlékezetét őrző alapítványt, s a szobor oszlopain bronzablán örökítsük meg, hogy a szobrokat a Dávid Ferenc Egylet Ürmössy Miklós emlékalapja felhasználásával készítettük el, hogy ezek itt az unitárius jövő kiformalásának egyik helyén hirdessék a multban áldozatot vállalt és a dávidferenci szellem ér-

dekében olyan sokat fáradozott testvérbátyja emlékezetét.

Köszönet illesse azokat, akik munkát vállaltak és támogatták a gondolat érlelését. Hinni akarjuk, hogy cselekedeteinken megnyugszik a mi egy igaz Istenünknek áldása, megengedve, hogy a mult szellemeinek állított szobrok ne csak az elmult dicsőség hirdetői, hanem a jövő igéretei és eszményei lehessenek.

Ujváry László.

RÓVÁS

Dr. Gelei József szegedi egyetemi rektor beszéde.

Gelei József dr., a szegedi egyetem rektora, ottani leányegyházunk gondnoka, legutóbbi doktoravató beszédében reámutat a protestáns és katolikus diákok közös emlékünnepe, s idézve napilapjainkat, ezeket a mélyértelmű gondolatokat intézte a közönséghez:

— Örvendetesen nagy dolog ez, — mondotta a rektor, — mert mi még nem szoktuk meg eléggé, hogy *Istennek különböző formákban, különböző szavakban nyilvánuló tisztelete összehozta volna az embereket.* A hitforma különbözősége egy esonka hazában Istennek egyenlő teremtményeit, az országnak születésüknél fogva egyenlő gyermekeit egymástól sokszor jobban elkülönítette, mint a származás a különböző nemzetiségeket. Erdélyben, a vallásszabadság történelmi őshazájában, ahol a világon először iktatták törvénybe, hogy ki-ki a maga vallását teljesen szabadon gyakorolhatja, ahol először ismerték fel, hogy *a hit kinek-kinek legbensőbb magánügye, a felekezetek és azok vezetői mindig versengő összetartásban éltek.* Erdélyben mindig volt *magyar ügy* és függetlenül attól, hogy Istent a szív minő rezgésében imádta, élt az a tudat, hogy *akiknek ajkán magyar szó cseng, azokat semmi egymástól el nem választhatja, legkevésbé a hit, a vallás, hanem azoknak a jelenért és a jövőért össze kell fogniok.*

— A budapesti diákság összefogásában is ez a mult csendül meg, *a szíveket ott is, túl a felekezeti állásponton, a szentistváni gondolat hozta össze.*

— A hit Isten ajándéka — fordult végül a felavatott új doktorokhoz a rektor — és ez nem azért él bennünk, hogy *elkülönítsen, hanem hogy csak megkülönböztessen egymástól, nem kárára és nem javára senkinek, hanem csak annak kifejezőjeként, hogy egyéneknél nem vagyunk egyformák.* Vigyék magukkal a doktor urak azt a tudatot, hogy *különbözőségeink mellett is nagy egyformaságra születünk: tisztességre, becsületre, gyermekszeretetre, ifjúságszeretetre, fajszeretetre és nemzetszeretetre.*

Vándorgyűlések.

Vándorgyűlést rendezett Dávid Ferenc Egyletünk Kocsordon és Debrecenben. Ezek az alkalmak a hiterősítés és ébresztgetés céljait szolgálják, amikor mód nyílik arra is, hogy a vándorgyűlés résztvevői ne csak a meglátogatott község unitárius, hanem más-vallású közönsége előtt is szólhassanak. Értékes és szép lehetőségek, melyeknek sorát feltétlen bővíteni kell. Itt azonban elsősorban vidéken lakó híveink kérhetik az egylet támogatását, mely csak akkor rendezheti meg gyűléseit, ha a helyi vezetők vállalják a törődést és fáradságot.

Kocsordon dr. vitéz Nyiredy Géza alelnök, dr. Csiki Gábor titkár és dr. Imreh Dénes vettek részt a gyűlésen, melynek sikerét szépen méltatja a „Szatmár és Bereg“ c. vármegyei hetilap egyik legutóbbi száma. A vendégek előadásai, s a helyi szereplők szavaltatai és a dalárda szép szereplése egyaránt bizonyosságai a lelkek összeforrottságának. Kereki Gábor lelkész szépen készítette elő a találkozót, mely jelentős lépés volt a fejlődő fiatal gyülekezet életében.

Debrecenben dr. Egyed János gondnok üdvözölte a vendégeket, dr. Csiki Gábor imát, dr. vitéz Nyiredy Géza beszédet mondottak. Az ünnepi előadást dr. vitéz Kozma György kir. közjegyző tartotta, melyet lapunk legközelebbi számában teljes szövegében leközlünk. A műsor többi számait a helyi szereplők biztosították. A „Debrecen“ című napilap szép cikkben ismertette a város közönségének egyletünk megmozdulását.

A vándorgyűlések, mint minden megmozdulás problémát vet fel, melyekkel szembenézni kötelességünk. Kocsordon nagyon sokan, Debrecenben kevesebben voltak, mint lehetnek volna. Mindkét helyen a gyülekezeti életet kell erősíteni, s ezt csak akkor tudjuk véglegesen biztosítani, ha azon dolgozunk együttes erővel, hogy mindkét helyen az anyaegyházközség mielőbbi kiépülését biztosítsuk. A szervezett anyaegyházközség és annak lelkésze el tudja végezni azokat a feladatokat, melyek mindkét helyen megoldásra várakoznak. Örömmel halljuk, hogy a kocsordi templomépítés ügye kedvező mederben halad előre, a közeli megvalósulás felé.

A PERCZELNÉ KOZMA FLÓRA LEÁNYEGYLET április 2-án, az Unitárius Misszióházban műsoros estét tartott. Leányaink bemutatkozása a nagyközönség előtt kellemes meglepetésül szolgált mindnyájunk számára, amit a szépságú halgatóság s annak hálás tapsai bizonyí-

tottak leginkább. Az előadás egynapi rádió-műsor keretében ötletes megoldást nyert. Az első részben a szokásos délelőtti rádió-műsort hallottuk humoros feldolgozásban: Derzsi Lili — mint bemondó — déli hírszolgálat, Dézsi Anna és Berei Mária négykezese, valamint Simonyi Györgyi felolvasása és paródiája egyaránt őszinte tetszést váltott ki. Szünet után „vidám-est“ következett, melyet — hála a technika haladásának és a távolbalátó felfedezésének — nemcsak hallottunk, de láthattunk is. Az egyesület „Tánczenekarának“ szereplése után 2 vidám egyfelvonásost láttunk. Szereplőik — Derzsi Lili, Matka Lajos, Derzsi Ibi, Dömötör Eszter, Matka Bözsi, Kaposi Eszter, Nyiredy Szabolcs és Berei Mária — sokszor megnevettették a közönséget. Aztán kigyúlt a tábortűz, s a dalos leányjakak székelynótáinak szárnyain lélekben Erdély bérczeire szálltunk. Az arcokról eltűnt a gondtalan derűség, s a lelkekben a szomorú magyar sors után a magyar feltámadás hite vett erőt. Ennek a törhetetlen hitnek külső megnyilvánulásaképpen a „Hiszek egy“ hangjainál irredenta kép zárta be az ünnepséget. Az egyik legszebb szám, Varga Istvánné vezetésével előadott gitár-négyes volt, mely szívet és lelket egyaránt gyönyörködtetett. — Az ünnepség műsorának összeállításáért és megrendezéséért Dézsi Annát illeti a dícséret.

Nyiredy Szabolcs.

H I R E K

Veszélyben

van az unitárius örökség — állapítja meg Holt professzor az angol unitáriusság hetilapja egyik legutolsó számában. Angol vonatkozásban a puritánizmus eszméjének veszélyeztetett voltára hívja fel a figyelmet. Magyar unitarizmusunk is gyakran áll nagy és nehéz problémák előtt, amikor nincsen teljes lelki egység a jövő útja megtalálása körül. A jelen életben keressük a feltámadó új életnek eszményeit, s útkeresésünkben gyakran vakvágányra, tévutakra jut azoknak csoportja, akik hirtelen elgondolások alapján keresik a kibontakozást. Nyugalmat és helyes tájékozódást kérünk mindenkitől s mindenek felett munkavállalást és áldozathozatalt.

Vége van azoknak az időknek, amikor a semmittevés és a mindenben csak kritizáló szellem érvényesülni tudott. Felelősséggel tartozunk egyházunk jövődjéért nemcsak a holnap, de a ma történelmi ítélszéke előtt is. A jövő építésének munkájánál azonban csak azokra van szükség, akik elbíráják a bírálatot, akik együtt tudnak dolgozni a dolgozókkal, akik nem tagadják meg az eszményt az első kakasszónál, hanem vállalva a virágvasárnap látszatdiadal után a nagypénteki golgotás út töviskoronás veszedelmeit, lelkük mé-

lyén az örök élet fénye mindent lebíró világossága mellett haladnak a boldog húsvéti feltámadás felé.

Ezen az ünnepen adjon minékünk Isten mélységes hitet, s azt erősítse meg mibenünk, hogy a vészben és viharban megállva, a jelenben is a jövő építői és munkásai lehessünk.

Ferencz József.

LAPUNK OLVASÓINAK ÉS KEDVES BARÁTAINKNAK ISTENTŐL ÁLDOTT, BOLDOG HUSVÉTI ÜNNEPEKET KIVÁNUNK.

RÁDIÓ KÖZVETÍTÉSI április hó 24-én d. e. 9 órakor Istentiszteletünket a Koháry-utcai templomból, mely alkalommal a szolgálatot Barabás István lelkész látja el.

NAGYPÉNTEKEN az ősi Passiót éneklük templomainkban. A Koháry-utcai templomban délelőtt 9 órakor, a Misszió Ház templomában délelőtt fél 11 órakor kezdjük ez alkalommal Istentiszteleteinket.

KONFIRMÁCIÓRA készítik elő növendékeinket az Unitárius Misszió-Ház templomában dr. Csiki Gábor és a pestszentlőrinci unitárius templomban Pethő István lelkészek, május hó 26-án tartandó konfirmációi ünnepélyünkre.

TANULÓIFJUSÁGUNK részére az Áhítat napokat ápr. 8—9. napjain tartottuk meg, ahol a bevezető előadásokat: az isteni gondviselés útja címmel Pethő István, Bendek Gyula és Gálna Sándor lelkészek tartották.

RENDŐREINK részére a legközelebbi Istentiszteletet úrvacsoraosztással egybekapcsolva ápr. hó 17-én d. u. 6 órakor tartjuk a Koháry-utcai templomban Józán Miklós püspöki vikárius.

A BUDAPESTI UNITÁRIUS EGYHÁZKÖZSÉG 1938. március 27-én tartotta tisztújító közgyűlését. A szép számban egybegyűlt hívek újból három évre megválasztották: dr. Kozma Jenőt, dr. Bárány Daniel Gábort, Kelemen Bélát gondnokká, Ujvári Lászlót jegyzővé, Zsigmond Lőrincet pénztárnokká és László Gyulát könyvtárnokká. A kilépő keblitanácsosok közül újból három évre megválasztotta: Ágoston Józsefet, dr. Durugy Ferencet, dr. Gáspár Mózeset, Gyarmathy Istvánt, dr. Koronky Jánost, dr. vitéz Lázár Jánost, dr. vitéz Nyiredy Gézá, Rédigér Károlyt, dr. Szent Királyi Andort, dr. Veress Pált, dr. Zsakó Andort. A többi kilépők helyébe mint új tagokat, szintén három évre megválasztotta: Inceffi Gábort, Mózes Istvánt és dr. vitéz Zsakó Gyulát. Az időközben elhunyt Péter János helyébe Berde Lajost két évre és a lemondott Borbély Albert helyébe dr. Szász Mihályt egy évre keblitanácsosokká választotta.

HOMORODALMÁSI híveink április hó 23-án este az Unitárius Misszió Ház gyülekezeti termében családias öszejevetelt tartanak, hogy a szülő-

föld szeretetét és az összetartást tovább ápolják szíveikben.

A MARCHIUSI ÜNNEPÉLYT szép számmal hallgatták végig híveink márc. 18-án a Misszió Ház templomában. Ferencz József imája után Gálna Sándor játszott az orgonán. Az emlékbeszédet dr. Csiki Gábor lelkész tartotta, idézve a mult lelkének belső tartalmát. Mátrai Erzszi, a Nemzeti Színház örökös tagjának lélekemelő szép szavata és Enesy Éva hegedűművésznő játéka Barna Erzsébet kíséretével mindnyájunkat gyönyörködtettek. Pethő István lelkész mondotta a zárszót. Az ünnepélyt a gyülekezeti teremben szeretetvendégség követte, melynek megrendezésében nőszövetségünk tagjai tevékenykedtek. Az ünnepély gondos előkészítéséért vitéz Nyiredy Gézániát illeti elismerés. Az ünnepély és a szeretetvendégség 148 pengőt jövedelmezett a már említett célra.

NŐSZÖVETSÉGÜNK ápr. 11-én gyűlést tartott, melyen *Buzogány* Anna, az egylet első alnöke tartott előadást, ismertette a nőszövetség megalakulásának körülményeit. Az előadáshoz kapcsolódó beszélgetésben asszonyaink nőegyletünk további megszervezésének kérdéseit tárgyalták meg. Tagokat toboroznak, s a gyűlés minden résztvevője vállalkozott arra, hogy ismerősei körében tagokat gyűjt. Lapunk olvasóit is kérjük, hogy iratkozzanak be a nőegyletbe s vegyenek részt annak áldozatos munkájában. A nőegylet minden hétfőn délután 4—8 óra között saját helyiségeiben kézimunka délutánnal egybekapcsolt összejövetelt rendez.

KOCSORDI FELÉPÍTENDŐ TEMPLOMUNK javára Nőszövetségünk május hó 6-án este a Misszió Ház gyülekezeti termében szeretetvendégséget rendez, a Dávid Ferenc Egylet felolvasó ünnepélyét követően, ahol az előadást dr. Sydney B. Snow amerikai unitárius lelkész és teológiai dékán tartja. A szeretetvendégségen a teajegy megváltási ára egy pengő, mely teljes egészében a templomalap javára fordíttatik. Nőegyletünk tagjait felkérjük, hogy a szeretetvendégség érdekében minél nagyobb tevékenységet fejtsenek ki.

A KONFIRMÁLTAK SZÖVETSÉGE április hó 24-én, vasárnap d. e. 10 órakor tartja legközelebbi gyűlését a Koháry-utcai templomban. Ez alkalommal Rákóczy Éva gimn. tanuló olvassa fel „Mi a feladata egy unitárius leánynak egyházával szemben” c. dolgozatát. A gyűlésre minden konfirmált testvérüket és az érdeklődőket szívesen látják.

AZ ORSZÁGOS GYERMEKVÉDŐ LIGA május 5-én, csütörtökön és 6-án, pénteken tartandó „gyermeknap”-ok alkalmával kíván a társadalom áldozatkészségéhez folyamodni. Nőszövetségünk urnája a megszokott helyen (Berlini-tér, Vilmos császár-út és Szt. István-krt. sarok) lesz felállítva. Kérjük híveinket, hogy segítő filéreiket a fenti helyen felállított urnánál adomá-

nyozzák. Nőszövetségünk ugyanis 100 drb. tikett eladására kapott megbízást. Tikettek előre is kaphatók Nőszövetségünk pénztárosánál (Barabás Istvánnénál). Ha ezen gyűjtés sikerrel jár, úgy 10 unitárius gyermek nyaraltatását biztosíthatjuk ezáltal. Kérjük híveink szíves támogatását munkánkhoz.

FÜLÖP ANDRÁS hadiárva növendékünk a székesfehérvári árvaházban végezte tanulmányait és júniusban, mint lakatossegéd felszabadul. Híveink figyelmét felhívjuk erre a szorgalmas iparos ifjúra, akit vallástanítója, Bartók Géza lelkész Budapesten vagy környékén elsősorban unitárius helyen szeretne elhelyezni.

BÖLÖNI FARKAS SÁNDOR Iparosok és Kereskedők Köre május hó 1-én vasárnap dél előtt az Istentiszteletet követően az Unitárius Misszió Ház gyülekezeti termében tartja évi közgyűlését, melyre ezúton is meghívja tagjait.

GYERMEKNYARALTATÁSUNKAT és nyári konferenciánkat részleteiben lapunk legközelebbi számához csatolt külön mellékleten ismertetjük, melynek kiadási költségeihez a Protestáns Diákszövetség is hozzájárult. Nyári ifjúsági konferenciánkat május hó 25—30. napjain, a gyermek-tábort a fiúk részére június hó 22—július 13., a leányok részére augusztus hó 10—31. napjain tartjuk meg. A Perczelné Kozma Flóra leányegylet nyaralását július hó 18—31. napjain rendezi. Mindegyik táborra és a konferenciára már lehet jelentkezni.

BOTÁR IMRE főmunkatársunk értékes tanulmányát lapunk júniusi számában fogjuk közölni, mivel jelen számunkból már májusi számunkra maradt dr. vitéz Kozma György tanulmánya, Ágoston József cikke az újjáépített oklándi templomról és Krónikásunk beszámolója a gyulai szórvány életéről.

VIDÉK

VIRÁGVASÁRNAPJÁN vidéken több helyen tartottunk Istentiszteletet, ahol szórványban lakó híveink a közelgő husvéti ünnepre készülődve részesültek az úrvacsora áldásaiban. Szolnokon *Józan* Miklós, Kecskeméten dr. *Csiki* Gábor és Gyulán és Békésen *Darkó* Béla lelkészek szolgáltak.

TORBÁGYI szórványunkban 1938. ápr. 17-én, húsvétvasárnapján, d. u. 4 órakor híveink kérésére Úrvacsora-osztással egybekötött istentiszteletet tartunk. A szertartást Benedek Gyula s. lelkész végzi.

DUNÁNTULON március 20-án Böhönyén, április hó 3-án Sopronban tartott Istentiszteletet Bartók Géza dunántúli körlelkészünk. Húsvét elsőnapján otthon polgárdi hívei előtt hirdeti az ígét, másodnapján pedig Ádándon tart Istentiszteletet.

ERDÉLY

KOVÁCS Lajos unitárius lelkész, Kovács Lajos esperes brassói lelkészünk fia, hétévi külföldi tanulmány után most érkezett haza Erdélybe. A franciaországi strasbourg-i egyetem „L'ecole eschatologique et ses adversaires” — Az eschatológiai iskola és ellenfelei című dolgozata alapján 1938. március hó 19-én a teológiai tudományok doktorává avatta. — Hosszú idő múltán ő az első unitárius lelkész, — az egyetlen a ma szolgáló lelkészek között, aki szorgalmas tanulmányai, tudományos munkássága és letett vizsgája alapján szerzett teológiai doktorátust. Szentábrahámi és Lázár püspökök holland egyetemeken szerezték meg a teológiai doktori fokozatot, fiatal lelkésztársunk pedig azon az elszázi egyetemen, ahol kevés szabad idejében a kisebbségi sorsban élő nép gyülekezetei között prédikálva minden bizonnal alkalma volt az élet gyakorlati kérdéseiben is elegendő tapasztalatot szereznie. Reméljük, hogy mielőbb ott láthatjuk valamelyik gyülekezetünk élén, s további tudományos munkásságához sikert és kitartást kívánunk.

TEOLÓGIAI AKADÉMIÁNK Igazgatósága, dr. Varga Béla püspökké választásával megüresedett teológiai tanári állásra helyettesnek Fikker János teol. m. tanár, kövendi lelkészt kérte fel az állás végleges betöltéséig.

HIVATALOS RÉSZ

TISZTELETTEL ÉRTESITJÜK kedves Híveinket, hogy f. évi egyháziadójukat kivetettük és az értesítések még e hó folyamán elküldetnek. Felkérjük tehát, hogy sürgetésre ne várjanak Híveink, hanem mindenki fizessen önként. *Adóügyi bizottság.*

A MAGYARKUTI NYARALÓTELEPRŐL a konferenciás tábor levelezőlapot készítettett s azt 10 fillérért ársítjuk. A Koháry-utcai templomot ábrázoló levelezőlap 8 fill., az Egy az Isten és a hit Isten ajándéka feliratú levelezőlapok ára 10 fill. Mindegyik levelezőlap a Koháry-utcai lelkészi irodán az Istentisztelet után kapható Ujváry László pénztárosnál. Valamennyi levelezőlap tiszta jövedelme a Szentábrahámi Pihenő alapjait gyarapítja.

LELKÉSZI NYUGDIJALAPRA szánt kegyes adományokat f. évi március hó folyamán az egyház nevében köszönettel vettük s az alábbiakban nyugtázzuk: Tóth Mihály Vác 12 P, Häutler György 10 P, Gyarmathy Mózes 7 P, Mathiász Oszkár, Pap Jenő és Imreh Sándor Isaszeg 5—5 P, ifj. Józán Miklós, Péterffy Gyula, Józán György és vitéz Pernecky Jenő Győr 4—4 P, Szabó Sámuel Gödöllő 3 P, dr. Péterffy Gyula, Kádár Ferenc, Kiss Irén és Kiss Jolán együtt, dr. Tiboldy Béla Bajna, Albert Jánosné, Jukl Károlyné, Bessnyői Bessenyő Zsigmondné Erdőtelek és Sipos Domokos 2—2 P, Pálffy Lajos Csepel 1

P 50 f, Beneze Béla, Péterffy Jenő, Biró József Pápa és Marosy József Kiskúnfélegyháza 1—1 P, összesen: 84 pengő 50 fillér. Ez az összeg már bent kamatozik az Országos Központi Hitelszövetkezet pénztárában a mindnyájunk által lelkesen támogatott szent célra. *Az O. K. H. csekkszámhája: 8486.* Erre a csekkszámhára bianco befizetési lapou is beküldhetjük adományunkat, jelezve pár sorban az Értesítés hátlapján a jótékony célt. Hogyha minden hónap meghozza a maga önzetlen áldozatát, akkor ez az esztendő sem marad el a többi mögött a mi közös ügyünk szeretetteljes támogatásában.

Szives üdvözlettel:

Budapest, 1938. április 10.

Józán Miklós
püspöki vikárius.

A DUNAPATAJI TEMPLOM javára rendezett est (1937. okt. 16.) összesített számadása. A) Bevétel. 1. Eladásra elhelyezett műsorok ára fejében befolyt: 189 P. 2. Belépőjegyek árából 28.50 P. 3. Adomány fejében 47 P. Összesen: 264.50 P. B) Kiadás. 1. A mennyezet asztalosmunkálataira 220 P. 2. Vernes Judit tiszteletdíjának pótlására 44.50 P. Összesen: 264.50 P. Részletes elszámolás: 1. *Eladásra kiadott műsorok ára fejében:* Vitéz Nyiredy G.-né 12 P, özv. Badóczy G.-né 8 P, Barabás I.-né 6 P, Zsakó A.-né, Borsos Z.-né, Péterfi J., özv. Ráduly J.-né, Varga I.-né, Józán M.-né, Pestszentlőrinci Nőszövetség, Péterfi G., Csiki G.-né, Hegyi Gy.-né, Nemes A.-né 5—5 P, Buzogány A., özv. Biró J.-né, Csiki P.-né, özv. Nyirő G., Feiér D., Kovács K.-né, Borbély I., Pataky F.-né, Lázár J.-né 3—3 P, Polgár L.-né, özv. Schey E.-né, Deák F.-né, Gálffy I., özv. Fábry E.-né, Kiss I. és J., Jukl K.-né, Jáky N.-né, Kisgyörgy S.-né, özv. Kovács L.-né, Krajcsovic J.-né, Belovár I.-né, Sigmund S.-né, Sigmund O., Preyer M., Fürst Ö.-né, Gyarmathy I., Halász J.-né, Hegedüs Sz.-né, Hackler A.-né, Tihanyi Gy.-né, Máté K.-né, Gáthy F.-né, Irsay E.-né, Molesányi Gy.-né, Eröss I.-né, Orbán E., Barabás Irma, Dénes I.-né, Beneze B.-né, Páll M., özv. Sámi L.-né, Mahler S.-né, Nyiredy E., Csomor B.-né, Ruzsa I., Simon M. P., Költő A.-né 2—2 P, Nagy S.-né, Rohonyi P., özv. Konek J.-né, Mihály R.-né, özv. Biró L.-né 1—1 P, összesen 189 P. 2. *Belépőjegyet váltottak:* özv. Kiss J.-né, Bartha L. 3—3 P, Rédiger K., Barnabás Endre, Dr. Stossni L. 2—2 P, Szotta A.-né 1.50 P, Sigmund S. Zoltán, Lukács B.-né, Zsigmond L.-né, Nadler A., Ujváry L., Wessi A.-né, Simonyi S.-né, Kereki G., Endrey G.-né, Ferencz J., Szinte L., özv. Morgenthaler A.-né, Szinte G.-né, Abrudbányai Z. 1—1 P, összesen: 28.50 P. 3. *Adományok:* Kelemen Béla 20 P, v. Kozma György 10 P, özv. Török Istvánné 5 P, Bogykay J. és Honcsey I. (Dunap.), Székely F., dr. Tihanyi Gy.-né 2—2 P, dr. Gál J., Vabók S., Vörös J.-né, Baráth (Dunap.) 1—1 P, = 47 P. Összesen: 264.05 P. *Barabás Istvánné,* az Unitárius Nőszövetség pénztárosa.

Istentiszteleti sorrend 1938. május hónap.

H O L	Melyik napon	Mely órában	Szolgálatot végzi
A) Templomokban:			
V., Koháry-utca 4. . . .	1.15.26	d.e. 9.	Barabás István
" "	8.29	" "	Józan Miklós
" "	R. 22	" "	Pethő István
IX, Hőgyes Endre-u. 3. (Misszióház)	1.22.26	d.e. 10	dr. Csiki Gábor
(Rákos-utca)	8.29	" "	Ferencz József
" " "	15.	" "	Benedek Gyula
B) Körzetekben:			
X., Máv.-telep. Prot. imaház	1.	d. u. 4	dr. Csiki Gábor
" " " "	15.	" "	Benedek Gyula
C) Pestkörnyéken:			
Csepel—Templom-téri polgári iskola	15.	d.e. 11	Ferencz József
Kispest—Wekerle-telep II. sz. elemi iskola .	15.	d. u. 4	Ferencz József
Pestszenterzsébet—Erzsébet-u. el. iskola	8.	d. u. 4	Ferencz József
" " "	22.	" "	dr. Csiki Gábor
Pestszentlőrinc—Unitárius templom . .	1.8.15.	d.e. 11	Pethő István
" " "	22.	" "	Benedek Gyula
" " "	26.	" "	Pethő István
" " "	29.	" "	Gálna Sándor
Rákospalota—MÁV.-telepi iskola .	1.	d. u. 4	Barabás István
Sashalom—Kossuth-téri el. isk. .	8.	d. u. 4	Benedek Gyula
Ujpest—Szt. István-téri polgári iskola	29.	d. u. 4	Barabás István
D) Vidéken:			
Debrecen-Hatvan-u. 24. Unitárius imaház . .	1.	d.e. 10	Józan Miklós
Dunapataj—Unitárius templom .	1.	d.e. 10. dn. 2	Ferencz József
" " "	22.	" "	Ferencz József
Győr, ref. templom . .	15.	d.e. 10	Józan Miklós
Miskolc, evang. temp. .	22.	d.e. 11	Józan Miklós
Nyiregyháza, evang. iskola díszterme . . .	29.	d.e. 11	dr. Csiki Gábor

Nb! Aláhuzott dátumokon urvacsoaraosztás. — A templomi vegyeskar az énekpróbákat folytatja s azokat minden csütörtökön este 7 órakor tartja a Koháry-utcai tanácsteremben. — Egyházi adó befizetését azért szorgalmazzuk, hogy végső esetben ne kelljen hatósági behajtáshoz folyamodnunk. Pénztáros: Zsigmond Lőrinc. Hivatalos órák: d. e. 9—1., d. u. 4—6. Pénzbeszedők: pesti oldalon: Lux Ernő, budai oldalon: Varga Jenő. Kérjük hűveinket fogadják őket megértéssel. Ugyanők átvehetik a lelkeszi nyugdíjalapra küldött adományokat is. — Egyházközségünk csekk számlájának száma: 30.400. —

A jó bevásárlás előfeltétele, a megbízható üzlet

ÜRMÖSSY ÉS EÖRDÖGH

férfi és női szövetek, selyemek, sifon, és vászonárak, mértékutáni férfi fehérneműek stb.

IV., Petőfi Sándor-u. 3. az udvarban

Telefon: 188—660.

Hittestvéreinknek árendemény!

Női és férfikalap nagy választékban — modellek után alakítást olcsón vállalok

özv. Péter Jánosné

VIII., Baross-utca 82.

Unitárius hittesivéreim támogatását kérem.

UNITÁRIUS ÉRTESITŐ

Felelős szerkesztő és kiadó: Ferencz József

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V., Koháry-utca 4. Telefon 110-651.

Előfizetési díj egy évre 4—P, amely beküldhető a 30.400 számú postatakarékpénztári folyószámlára — (csekk-tulajdonos: Unitárius Egyházközség, Budapest).

A lap tulajdonosa a Budapesti Unitárius Egyházközség A „Hivatalos rész“ c. rovat a Magyarországi Unitárius Egyház bármelyik szerve által beküldött hivatalos közleményt tartalmazza

Utánaküldés kizárva!

Uj cím: